

Tekenen, bespreken, beschrijven

Auteur:	Sebastiaan Dönszelmann – vakdidacticus mvt
Instelling:	Lerarenacademie Vrije Universiteit
Vak:	Alle vreemde talen
Doelgroep:	Onderbouw alle klassen/niveaus (niveau A1 tot en met B1)
Type:	Werkvorm
Duur:	25-50 minuten
Thema:	Schrijfvaardigheid, spreekvaardigheid, creatief, activerend, interactief, Doeltaal-Leertaal, <i>corona-proof</i>

Samenvatting:

Een activerende werkvorm waarin de docent aan de hand van beeld (tekeningen) vragen aan de leerlingen stelt. Het beeld breidt zich vanzelf uit waardoor de vragen opbouwen in moeilijkheid. Bij de laatste afbeelding is het de docent die tekstuele voorbeeldbeschrijvingen bij de tekening geeft, waarna de leerlingen zelf een tekening gaan maken met bijbehorende beschrijvingen.

Leerdoelen, deze werkvorm:

- Versterkt de woordenschatverwerving binnen een gegeven domein en laat leerlingen deze woordenschat direct toepassen, zowel mondeling als schriftelijk.
- Vraagt om creativiteit van leerlingen en motiveert
- Geeft docenten snel een beeld van de (voor)kennis van leerlingen
- Zorgt voor interactie (in de doeltaal)
- Helpt de docent de leerlingen te leren kennen
- Kan ook worden ingezet als formatief evaluatie-instrument en als basis voor complexere taken

Inhoud:

Beschrijving, korte onderbouwing en voorbeeldpowerpoint

Korte omschrijving

In deze werkvorm laat de docent tekeningen zien waarover vragen aan de leerlingen worden gesteld. Het betreft 'een en dezelfde' tekening die bij iedere dia wordt uitgebreid waardoor de vragen ook opbouwen in moeilijkheid. Bij de laatste afbeelding is het de docent die tekstuele voorbeeldbeschrijvingen bij de tekening geeft, waarna de leerlingen zelf een tekening gaan maken met bijbehorende beschrijvingen.

Deze werkvorm laat leerlingen op speelse wijze een communicatiedomein verkennen (bijvoorbeeld: 'thuis', 'school', 'verkeer', 'landschap') waarvan zij al enkele woorden kennen, zet hen aan tot spreken, helpt de docent veel herhaling in te bouwen en leidt eenvoudig tot zowel een spreek- als een schrijfofdracht. Hierin staan de eigen situatie/voorkeuren van de leerling voorop en kunnen leerlingen creativiteit kwijt. Indien gewenst sluit de opdracht goed aan bij verschillende hoofdstukken uit de reguliere leergangen en kunnen ook grammaticale elementen worden ingebouwd, geduid en geoefend.

De werkvorm is een geschikte inductieve en activerende introductie voor uiteenlopende taaldomeinen en taken, zij het dat het prettig is wanneer de leerlingen al een beperkte vocabulaire kennis binnen dat domein hebben. De werkwijze kan evengoed worden ingezet als lesstart als voor formatieve evaluatie, en sluit nauw aan bij de uitgangspunten van Doeltaal-Leertaal (Dönszelmann, 2019).

Didactische situatie en onderbouwing:

Bij de eerste lessen over een nieuw inhoudelijk thema worden vaak veel receptieve taken ingezet: leerlingen luisteren naar dialogen, tekstjes lezen of videomateriaal bekijken waarin leerlingen met de lesinhoud in aanraking komen, terwijl pas later meer productie van leerlingen wordt verwacht. Dit volgt de aloude *oefentypologie* van Neuner en we komen het ook tegen in het zogenaamde *vierfasenmodel communicatieve vaardigheden* (Bodde-Alderlieste, 2018): van receptieve naar productieve, en van gesloten naar open taken. Dat klinkt best logisch, alleen weten we uit grote verscheidenheid aan onderzoek dat receptieve taken vaak niet zo bijzonder leerzaam zijn (voor de vreemde talen, bijv.: Swain & Lapkin 1995; Long, 1996; Schmidt, 1990; DeKeyser e.a., 2002). Beter gezegd: hoe eerder de leerling actief en (behalve receptief ook) productief en creatief aan de slag gaat met taal, des te meer taal wordt er geleerd. Vandaar dat werkvormen die, ook aan het begin van een nieuw onderwerp al, activiteit en productie van leerlingen verlangen de voorkeur hebben.

Tekenen, bespreken en beschrijven is een werkvorm die na een minimale kennismaking met nieuwe woordenschat al kan worden ingezet en veel activiteit, productie en creativiteit van leerlingen verlangt, zowel mondeling als schriftelijk.

Doelen, deze werkvorm:

- Versterkt de woordenschatverwerving binnen een gegeven domein en laat leerlingen deze woordenschat direct toepassen, zowel mondeling als schriftelijk.
- Vraagt om creativiteit van leerlingen en motiveert
- Geeft docenten snel een beeld van de (voor)kennis van leerlingen
- Zorgt voor interactie (in de doeltaal)
- Helpt de docent de leerlingen te leren kennen
- Kan ook worden ingezet als formatief evaluatie-instrument en als basis voor complexere taken

Organisatie:

Tijdens deze werkvorm kunnen leerlingen gewoon aan hun tafel blijven zitten (of in andere opstellingen). Ze moeten wel het beeldscherm kunnen zien waarop de docent PPT-dia's projecteert. De werkvorm vindt plaats aan het begin van een les of lessegment. Leerlingen hebben aanvankelijk geen 'device'/pen/papier/boek nodig. Laat dergelijk materiaal opruimen, dichtslaan of op de hoek van de tafel leggen. Na de centrale start hebben leerlingen eenvoudige tekenspullen

nodig - leeg blad en pen/potlood (verderop wordt ingegaan op deze werkvorm in afstandsonderwijscontext).

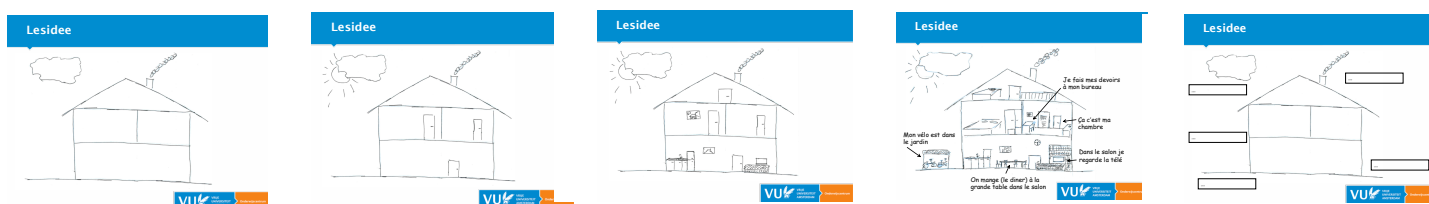
Voorbereiding:

Deze werkvorm gebruikt een PPT met tekeningen (zie bijlage). Dergelijke presentaties zijn eenvoudig te maken door een zelfgemaakte tekening in fases (tijdens het tekenen) te scannen (of fotograferen vanaf een vaste hoogte), waarna de ca. 5 foto's simpelweg in de ppt worden geplakt.

Een tweede voorbereidingselement betreft de te stellen vragen aan de klas:

Qu'est-ce que tu vois dans cette image? Dat vergt een korte maar precieze voorbereiding. Welke woorden wil je de leerlingen laten noemen? Welke grammatica zou je expliciet willen oefenen? Hoe verzamel je meerdere antwoorden per vraag en activeer je zoveel mogelijk leerlingen? Als je dergelijke vragen ter plekke bedenkt, vergeet je wellicht belangrijke elementen of ben je te snel tevreden met een antwoord. Neem dus van tevoren even de tijd om precies te formuleren wat je zinvol acht (zie voorbeelden bij uitvoering). Begin eenvoudig zodat iedere leerling kan deelnemen en herhaal gerust vragen bij leerlingen die iets meer tijd nodig hebben. Bereid per tekening 4 tot 8 vragen voor.

Na het centrale gedeelte gaan leerlingen zelfstandig of in duo's aan het werk. Het centrale gedeelte neemt 5 tot 10 minuten in beslag, het zelfstandig werk kan 10 tot 30 minuten duren, al naar gelang de eisen die de docent aan de tekening stelt. Eventueel kan deze werkvorm ook aan het eind van een les of aan het begin van een vervolgles worden ingezet als korte formatieve evaluatie.

Uitvoering:

Deze werkvorm kan worden uitgevoerd bij elke klas (al ligt de onderbouw voor de hand), op elk niveau, bij een veelheid aan onderwerpen, in elke taal.

Stap 1: de docent toont de eerste dia, een simpele omtrek van een huis (maar andere onderwerpen zijn dus ook goed mogelijk). De docent vraagt: *What do we see here?* (... of *Qu'est-ce que tu vois dans cette image ?*) Bij een onwennige klas (of wanneer de leerlingen nog erg weinig kennis van de desbetreffende woordenschat hebben) kan de docent *eliciting* toepassen: het uitlokken van antwoorden: *I see a house, Lisa, do you see a house too?* Lisa reageert met: *Yes*, maar moet een hele zin maken. De docent zegt dus: *Yes I... (make a sentence/maak een zin)*. Dit lijkt kinderachtig, maar eenmaal een paar keer gedaan (en toegelicht door de docent), zal de klas eraan wennen en vaker in hele zinnen antwoorden, hetgeen veel leerzamer is dan 'yes'.

Daarna vraagt de docent door: *what else do we see?* (wijst aan: muren, dak, wolk, schoorsteen... en laat leerlingen telkens antwoorden of herhalen). Geef vooral complimenten aan leerlingen die deelnemen, benoem ook waarom: nette uitspraak, deelname, goed gezien, etc.

Stap 2: volgende dia's. Elke keer komen er onderdelen van het huis bij. Bij dia 2 zitten er deuren in het huis, er zijn dus ook kamers te identificeren. Hoeveel deuren?, hoeveel kamers (telt de zolder mee?, hoe noem je zoiets, een zolder?, etc.), er is ook een zon, waar is die zon? Als leerlingen het niet weten, gebruik *eliciting*: is de zon achter de wolken of voor de wolken? Ook hier weer: laat leerlingen antwoorden herhalen: als Kevin het goede antwoord geeft, kun je gerust even later aan Alicia dezelfde vraag stellen. Veel

leerlingen kunnen dergelijke herhaling/oefening goed gebruiken, het verhoogt de participatie en soms zelfs het tempo.

Bij de volgende dia worden op dezelfde wijze de nieuwe elementen benoemd door de klas, op initiatief van de docent (bij geoefende klassen kunnen ook leerlingen het initiatief krijgen). Zorg ervoor dat veel leerlingen even het woord krijgen, dat het taalmateriaal dat jij wilt bespreken ook daadwerkelijk voorbijkomt (vocabulaire- en grammatica-elementen) en dat er herhaling plaatsvindt.

Stap 3: halverwege dia 4 is er een nieuwe animatie: toegevoegde zinnen door de docent (zie dia's in presentatiemodus). Deze zinnen beschrijven het huis, bijv.: *Mon vélo est dans le jardin* of *Je fais mes devoirs à mon bureau*. Je ziet al: deze docent wil niet alleen vocabulaire oefenen, maar ook bezittelijke voornaamwoorden.

Stap 4: bij de laatste dia is het huis weer helemaal kaal en leeg, met 5 toegevoegde zinnen (ook lege vakken). Nu is de opdracht aan de leerlingen: teken jouw eigen huis en voeg belangrijke zinnen toe. Eventueel kan de docent hier opdragen om in elke zin een belanghebbend grammaticaal element toe te voegen (zoals in de voorbeeldzinnen hierboven: minstens één bezittelijk voornaamwoord in elke zin). De docent loopt tijdens het tekenen rond, stelt en beantwoordt vragen, daagt leerlingen uit om zich er niet te eenvoudig vanaf te maken en geeft waar mogelijk (toegelichte) complimenten (in de doeltaal).

Stap 5: tot slot kunnen, wanneer leerlingen hun huis hebben getekend en de zinnen hebben geschreven, de tekeningen worden opgehangen of uitgewisseld. Leerlingen kunnen elkaar vragen stellen over de getekende huizen, elkaars zinnen laten verbeteren of juist uit het hoofd laten leren en elkaar overhoren, etc. Ook kan de docent de eerstvolgende lessen telkens beginnen met een huis van een leerlingen geprojecteerd op het bord (met instemming van de leerling). Deze laatste aanpak zal voor zoveel herhaling zorgen dat de te leren woordenschat goed inslijt!

Deze opdracht kan de docent een goed beeld geven van de talige kennis bij de leerlingen binnen een bepaald thema. Neem de gelegenheid dus op een geïnteresseerde wijze te baat om het werk van je leerlingen echt te bestuderen en na te gaan hoe ze ervoor staan, help ze waar mogelijk verder; beperk je niet tot de beoordelende rol.

Deze oefening kan ook dienen als formatieve taak, halverwege het leerproces of als basis voor een verdiepende taak (in dat geval is de gemaakte tekening eigenlijk een soort mind-map die bijvoorbeeld de basis kan vormen voor een schriftelijke taak zoals de beschrijving van de eigen leefomgeving of een mondelinge taak zoals een presentatie).

Let wel: hier is uitgegaan van het thema 'jouw huis', maar zoals eerder gezegd zijn allerlei andere thema's ook eenvoudig mogelijk: 'jouw favoriete landschap', 'de school', 'verkeer', 'je vorige vakantie', etc.

Na de taak:

Hierboven zijn al de nodige suggesties gedaan voor activiteiten die *na* deze opdracht kunnen plaatsvinden. Aanvullend kan hier nog benoemd worden dat leerlingen er ook plezier in kunnen hebben om deze taak zelf te ontwikkelen. Met andere woorden: laat leerlingen die dat leuk vinden of er baat bij hebben zelf dergelijke dia's maken van een onderwerp dat hen aanspreekt, eventueel met bijbehorende opdracht voor de klas.

Corona-proof?

In tijden van afstandsonderwijs en online werkvormen is het belangrijk om werkvormen aan te bieden die ook digitaal werken. Deze werkvorm leent zich uitstekend voor digitale toepassing. Vergeet niet leerlingen ook in duo's te laten samenwerken (bijvoorbeeld in breakout rooms) als hun tekening eenmaal af is (zoals beschreven onder stap 5) of bij het bedenken van bijbehorende tekst.